

UNIVERSITI PUTRA MALAYSIA

**KESAN PENERAPAN UNSUR EKOPSIKOLOGI DALAM
PENDIDIKAN ALAM SEKITAR TERHADAP GURU PELATIH
INSTITUT PENDIDIKAN GURU DI MALAYSIA**

TIWI BINTI KAMIDIN

FPAS 2011 5

**KESAN PENERAPAN UNSUR EKOPSIKOLOGI
DALAM PENDIDIKAN ALAM SEKITAR
TERHADAP GURU PELATIH INSTITUT
PENDIDIKAN GURU DI MALAYSIA**

TIWI BINTI KAMIDIN

**DOKTOR FALSAFAH
UNIVERSITI PUTRA MALAYSIA**

2011

**KESAN PENERAPAN UNSUR EKOPSIKOLOGI DALAM PENDIDIKAN
ALAM SEKITAR TERHADAP GURU PELATIH INSTITUT
PENDIDIKAN GURU DI MALAYSIA**

Oleh

TIWI BINTI KAMIDIN

**Abstrak tesis yang dikemukakan kepada Senat Universiti Putra Malaysia
sebagai memenuhi keperluan untuk ijazah Doktor Falsafah**

Januari 2011

Abstrak tesis yang dikemukakan kepada Senat Universiti Putra Malaysia
sebagai memenuhi keperluan untuk ijazah Doktor Falsafah

**PENERAPAN UNSUR EKOPSIKOLOGI DALAM PENDIDIKAN
ALAM SEKITAR TERHADAP GURU PELATIH INSTITUT
PENDIDIKAN GURU DI MALAYSIA**

Oleh

TIWI BINTI KAMIDIN

Januari 2011

Pengerusi: Profesor Azizi Muda, PhD

Fakulti: Pengajian Alam Sekitar

Pendidikan Alam Sekitar telah dilaksanakan sejak tahun 1982 dalam kurikulum pendidikan nasional dan pada tahun 1998 di institut pendidikan guru. Namun begitu masih terdapat banyak kajian menunjukkan walaupun kebanyakan guru bersetuju Pendidikan Alam Sekitar sangat penting tetapi tidak semestinya mereka komited dalam mengintegrasikan Pendidikan Alam Sekitar dalam subjek yang mereka ajar di sekolah malah dalam kehidupan peribadi. Selain itu, terdapat penyelidik mendapati bahawa tingkahlaku destruktif terhadap alam sekitar adalah berpunca daripada pemisahan psikologikal dan spiritual seseorang daripada alam sekitar. Justeru, terdapat keperluan untuk mengkaji aspek berkaitan dengan penyembuhan kesihatan mental melalui penyatuan psikologikal dan spiritual dengan alam sekitar. Kajian ini memberi penekanan kepada usaha pengukuhan motivasi dalaman seseorang individu melalui penerapan unsur ekopsikologi dalam aktiviti pengajaran dan pembelajaran Pendidikan Alam Sekitar. Kajian ini juga mengkaji impak penerapan unsur

ekopsikologi terhadap sikap, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual dalam kalangan guru pelatih institut pendidikan guru. Kajian ini seterusnya menggunakan kaedah gabungan iaitu kaedah kuantitatif secara quasi eksperimen dan kaedah kualitatif secara temuduga dan catatan personal. Ujian-*t* tidak bersandar menunjukkan terdapat perbezaan dalam skor sikap terhadap alam sekitar di antara kumpulan rawatan ($M=136.88$, $SP=11.10$), dan kumpulan kawalan ($M=123.81$, $SP=7.07$; $t(96.91)=7.55$, $p=.000$) selepas penerapan unsur ekopsikologi dalam subjek Pendidikan Alam Sekitar dengan kesan saiz yang sangat besar (.61). Dapatan juga menunjukkan terdapat perbezaan dalam skor nilai ekopsikologikal di antara kumpulan rawatan ($M=51.52$, $SP=4.87$) dan kumpulan kawalan ($M=45.93$, $SP=4.05$; $t(109.99)=6.69$, $p=.000$) dengan magnitud perbezaan min juga besar (nilai eta berganda =.54). Begitu juga terdapat perbezaan dalam skor nilai spiritual di antara kumpulan rawatan ($M=66.78$, $SP=6.13$) dan kumpulan kawalan ($M=60.61$, $SP=4.41$; $t(103.58)=6.19$, $p=.000$) dengan kesan saiz yang besar (.52). Dapatan kajian juga menunjukkan pengekalan tahap sikap terhadap alam sekitar dan nilai spiritual selepas empat bulan penangguhan bagi kumpulan rawatan dengan perbezaan skor min yang besar berbanding kumpulan kawalan. Dapatan kajian juga menunjukkan tidak terdapat perbezaan signifikan min skor sikap terhadap alam sekitar ($t=.037$, $p=.971$) dan nilai spiritual ($t=.478$, $p=.635$) bagi kumpulan rawatan selepas empat bulan penangguhan berbanding skor ujian pasca pertama. Walaupun terdapat penurunan skor min bagi nilai ekopsikologikal untuk kumpulan rawatan namun perbezaan penurunan skor min adalah lebih besar di kalangan kumpulan kawalan. Dapatan kajian kualitatif juga menunjukkan bahawa responden percaya terdapat peningkatan sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual selepas mengikuti kursus Pendidikan Alam Sekitar yang menerapkan unsur

ekopsikologi. Justeru, kajian ini mencadangkan agar penerapan unsur ekopsikologi ditambah dalam aktiviti pengajaran dan pembelajaran Pendidikan Alam Sekitar sedia ada bagi memantapkan lagi Pendidikan Alam Sekitar sebagai salah satu alternatif mengukuhkan motivasi dalaman bagi pembentukan sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual sebagai proses penyembuhan mental terhadap alam sekitar.

Abstract of thesis presented to the Senate of University Putra Malaysia in fulfilment
of the requirement for the degree of Doctor of Philosophy

**EFFECT OF INCEPTION ECOPSYCHOLOGY ELEMENTS IN
ENVIRONMENTAL EDUCATION AMONG INSTITUTE OF
TEACHER EDUCATION'S TRAINEES IN MALAYSIA**

By

TIWI BINTI KAMIDIN

January 2011

Chairman : Professor Azizi Muda, PhD

Faculty : Environmental Studies

Environmental education were implemented since year 1982 in national education curriculum and since 1998 in institute teacher training. However, there was many research finding showed although many teacher agree Environmental Education very important but not necessarily they committed in integrate Environmental Education in subjects that they teach in school in fact in private life. Apart from that, some researchers found that destructive behaviour on environment are sourced from psychological and spiritual separation from environment. Therefore, there was a need to study aspect related to mental health healing through psychological unification and spiritual with environment. This study give emphasis to internal motivation consolidation effort individual through ecopsychology element application in teaching and learning Environmental Education. This study also study the impact of ecopsychology element application on attitude, ecopsychological and spiritual value among the teacher trainees.. This study further use mixed method namely

quantitative method by quasi experiment and qualitative method by interview and personal notes. Independent sample *t test* conducted indicate that there was a difference in attitude mean score between treatment group (M=136.88, SP=11.10), and control group (M=123.81, SP=7.07; $t(96.91)=7.55$, $p=.000$) after the application of ecopsychology element with very large size effect (.61). Retrieval also showed a difference in ecopsychological value score between treatment group (M=51.52, SP=4.87) and control group (M=45.93, SP=4.05; $t(109.99)=6.69$, $p=.000$) with big difference magnitude mean (.54). Finding also indicated there was a differences in spiritual value score between treatment group (M=66.78, SP=6.13) and control group (M=60.61, SP=4.41; $t(103.58)=6.19$, $p=.000$) with large effect size (.52). Study findings also showed attitude on environment and spiritual value after four months postponement for treatment group have a big mean score difference compared control group. There was not exist significant difference mean score on attitude toward environment ($t=.037$, $p=.971$) and spiritual value ($t=.478$, $p=.635$) for treatment group after four months postponement compared first post test score. Although the mean score decline for ecopsychological value for treatment group however the decline difference score mean were larger among control group. Qualitative study findings also indicated that respondent believed their attitude toward environment, ecopsychological and spiritual value has been increase after attend Environmental Education course that mould ecopsychology element. Hence, this study propose that the application of ecopsychology element enhanced in teaching and learning Environmental Education present to stabilize more Environmental Education as one of the alternatives strengthen internal motivation for attitude formation on environment, value ekopsikologikal and value spiritual as mental healing process on environment.

PENGHARGAAN

Segala puji-pujian kepada ALLAH s.w.t dan selawat ke atas junjungan kita Nabi Muhammad s.a.w., dengan berkat kurnia dan izinNya dapatlah saya menyiapkan tesis ini. Saya amat bersyukur ke hadrat ALLAH kerana memberikan saya kekuatan, kesabaran dan mempermudah saya bagi menyiapkan tesis ini.

Saya ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan khusus kepada Prof. Dr. Azizi Muda, selaku pengerusi jawatankuasa tesis yang telah banyak membantu tanpa mengira masa dalam memberi bimbingan dan dorongan sehingga tesis ini berjaya disiapkan sepenuhnya. Penghargaan ini juga saya tujukan kepada ahli jawatankuasa tesis iaitu Prof. Madya Dr. Samsilah Roslan, Prof. Madya Dr. Mohd Majid Konting dan Prof. Dr. Jamaluddin Jahi yang bersungguh-sungguh serta tidak jemu memberi bimbingan dan bantuan kepada saya sepanjang tempoh pengajian saya. Semoga Allah mengurniakan rahmat, rezeki yang melimpah kerana tidak lokek dalam mencurahkan ilmu kepada yang memerlukan.

Di samping itu, saya juga ingin merakamkan penghargaan kepada ahli-ahli panel yang terlibat membantu menyemak kesahan instrumen dan aktiviti-aktiviti rawatan iaitu Prof. Dr. David St. John (University of Detroit-Mercy), Dr. John Davis (University of Naropa), Datin Prof. Dr. Azizan Burhanuddin (Universiti Malaya), Prof. Madya Dr. Rahil Mahyuddin (Universiti Putra Malaysia) dan Prof. Madya Dr. Ahmad Makmom (Universiti Putra Malaysia). Tidak lupa jutaan terima kasih kepada Bahagian Tajaan Pendidikan, Kementerian Pelajaran Malaysia dan Bahagian Pendidikan Guru yang memberikan saya bantuan biasiswa, Institut Pendidikan Guru

yang terlibat terutamanya Institut Pendidikan Guru Raja Melewar, Seremban (percubaan aktiviti rawatan), Institut Pendidikan Guru Batu Lintang, Kuching dan pengarah-pengarah Insitut Pendidikan Guru yang terlibat.

Jutaan terima kasih dan setinggi penghargaan juga saya tujukan kepada Dr. Noriati A. Rashid yang turut banyak memberikan dorongan untuk menyiapkan tesis ini. Tidak dilupakan keluarga yang sentiasa menyokong dan terima kasih juga kepada semua pihak yang terlibat secara langsung mahupun tidak langsung dalam menyiapkan tesis ini termasuklah semua staf Fakulti Pengajian Alam Sekitar, Fakulti Pengajian Pendidikan dan rakan-rakan.

PENGESAHAN

Saya mengesahkan bahawa satu Jawatankuasa Pemeriksa telah berjumpa pada 4 Januari 2011 untuk menjalankan peperiksaan akhir bagi Tiwi binti Kamidin untuk menilai tesis beliau yang bertajuk “ Kesan penerapan unsur ekopsikologi dalam pendidikan alam sekitar terhadap guru pelatih Insitut Pendidikan Guru di Malaysia” mengikut Akta Universiti dan Kolej Universiti 1971 dan Perlembagaan Universiti Putra Malaysia [P.U.(A) 106] 15 Mac 1998. Jawatankuasa Pemeriksa tersebut telah memperakukan bahawa calon ini layak dianugerahkan ijazah berkenaan.

Ahli Pemeriksa Jawatankuasa Peperiksaan Tesis adalah seperti berikut:

Che Musa bin Che Omar, PhD

Professor
Fakulti Pengajian Alam Sekitar
Universiti Putra Malaysia
(Pengerusi)

Ahmad Makmom bin Abdullah, PhD

Profesor Madya
Fakulti Pengajian Alam Sekitar
Universiti Putra Malaysia
(Pemeriksa Dalam)

Bahaman bin Abu Samah, PhD

Profesor Madya
Fakulti Pengajian Pendidikan
Universiti Putra Malaysia
(Pemeriksa Dalam)

Zoer' Aini Djamal Irwan, PhD, Ir.

Profesor
Universital Trisakti Jakarta
Indonesia
(Pemeriksa Luar)

BUJANG KIM HUAT, PhD

Profesor dan Timbalan Dekan
Sekolah Pengajian Siswazah
Universiti Putra Malaysia

Tarikh: 24 Mac 2011

Tesis ini telah dikemukakan kepada Senat Universiti Putra Malaysia dan telah diterima sebagai memenuhi syarat keperluan untuk ijazah Doktor Falsafah. Ahli Jawatankuasa Penyeliaan adalah seperti berikut:

AZIZI MUDA, PhD

Profesor
Fakulti Pengajian Alam Sekitar
Universiti Putra Malaysia
(Pengerusi)
(sehingga 30 September 2009)

SAMSILAH ROSLAN, PhD

Profesor Madya
Fakulti Pengajian Pendidikan
Universiti Putra Malaysia
(Ahli)

MOHD MAJID KONTING, PhD

Profesor Madya
Timbalan Pengarah
Pusat Pengajaran dan Pembelajaran
Akademi Kepimpinan Pengajian Tinggi
Kementerian Pengajian Tinggi Malaysia
Putrajaya
(Ahli)

JAMALUDDIN MD. JAHL, PhD

Profesor
Universiti Kebangsaan Malaysia
(Ahli)

HASANAH MOHD GHAZALI, PhD

Profesor dan Dekan
Sekolah Pengajian Siswazah
Universiti Putra Malaysia

Tarikh:

PERAKUAN

Saya memperakui bahawa tesis ini adalah hasil kerja saya yang asli melainkan petikan dan sedutan yang tiap-tiap satunya telah dijelaskan sumbernya. Saya juga memperakui bahawa tesis ini tidak pernah dimajukan sebelum ini, untuk ijazah lain sama ada di Universiti Putra Malaysia atau institusi-institusi lain.

TIWI BINTI KAMIDIN

Tarikh: 4 Januari 2011

© COPY

RIGHTS

UPPM

JADUAL KANDUNGAN

		Muka surat
	ABSTRAK	iii
	ABSTRACT	vi
	PENGHARGAAN	viii
	PENGESAHAN	x
	PERAKUAN	xii
	SENARAI JADUAL	xvii
	SENARAI RAJAH	xx
	SENARAI SINGKATAN	xxii
BAB		
1	PENGENALAN	1
	1.1 Pendahuluan	1
	1.2 Latar Belakang Kajian	2
	1.3 Pernyataan Masalah	5
	1.4 Objektif Kajian	8
	1.5 Hipotesis Kajian	11
	1.6 Kepentingan Kajian	13
	1.6.1 Kepentingan Kepada Model Pengajaran dan Pembelajaran Pendidikan Alam Sekitar	13
	1.6.2 Kepentingan Kajian Daripada Aspek Amalan Praktik	15
	1.7 Skop dan Generalisasi Kajian	16
	1.8 Definisi Operasi	17
	1.8.1 Ekopsikologi	17
	1.8.2 Pendidikan Alam Sekitar	18
	1.8.3 Sikap Terhadap Alam Sekitar	19
	1.8.4 Nilai Ekopsikologikal	20
	1.8.5 Nilai Spiritual	20
	1.8.6 Pelajar	21
	1.9 Rumusan	21
2	TINJAUAN LITERATUR	23
	2.1 Pendahuluan	23
	2.2 Perkembangan Ekopsikologi	23
	2.3 Definisi Ekopsikologi	25
	2.4 Asas Teoritikal Ekopsikologi	27
	2.4.1 Gerakan Alam Sekitar	27
	2.4.2 Ekologi Mendalam	28
	2.4.3 Ekofeminisme	28
	2.4.4 Ekoteologi	29
	2.4.5 Etika Masyarakat Asli	29

2.5	Prinsip Asas Ekopsikologi	30
2.5.1	Lima prinsip asas ekopsikologi Persidangan Meja Bulat Ekopsikologi 1994	30
2.6	Cabaran Untuk Ekopsikologi	31
2.6.1	Kefahaman dan pengetahuan	31
2.6.2	Memasukkan unsur spiritual alam sekitar kembali ke dalam jiwa seseorang individu	32
2.6.3	Respon kepada keadaan emosi dan spiritual	32
2.6.4	Membentuk kerangka kerja yang radikal	33
2.7	Andaian Asas Dalam Ekopsikologi	34
2.7.1	Krisis ekologi	34
2.7.2	Keregangan antara manusia dan alam sekitar	34
2.7.3	Peranan psikologikal	35
2.8	Pendekatan Ekopsikologi	36
2.8.1	Latihan ekopsikologi William Calahan (1995)	37
2.8.2	Latihan ekopsikologi Sarah A. Conn (1995)	38
2.8.3	Latihan ekopsikologi Elan Shapiro (1995)	40
2.8.4	Latihan ekopsikologi Joanna Macy (1995)	43
2.8.5	Latihan ekopsikologi Andy Fisher (1999)	44
2.8.6	Latihan ekopsikologi Joanna Macy dan Molly Young Brown (1998)	46
2.8.7	Latihan ekopsikologi Stephanie Kaza (1993)	47
2.8.8	Latihan ekopsikologi Clinebell (1996)	48
2.8.9	Latihan ekopsikologi Robert Greenway (1995)	49
2.8.10	Kesimpulan langkah-langkah dalam ekopsikologi	50
2.9	Kaedah kajian-kajian lepas Ekopsikologi	55
2.10	Perkembangan Pendidikan Alam Sekitar	56
2.11	Definisi, Matlamat dan Objektif Pendidikan Alam Sekitar	59
2.12	Model Teoritikal Membentuk Sikap dan Tingkah laku Melalui Pendidikan Alam Sekitar	61
2.12.1	Model Tradisional	61
2.12.2	Model Tingkahlaku Bertanggungjawab Alam Sekitar (ERB)	61
2.12.3	Model Tingkahlaku Bertanggungjawab Warga Alam Sekitar (ERCB)	63
2.12.5	Model Norma Nilai Kepercayaan	65
2.12.6	Kesimpulan Model-Model Teoritikal Alam Sekitar	66
2.13	Model Pendekatan Pengajaran dan Pembelajaran Pendidikan Alam Sekitar	68
2.13.1	Model Pengajaran dan Pembelajaran Oulton dan Scott, 1998	68
2.13.2	Model Pendekatan Pengajaran Bermodul Russell, 1974	70
2.14	Model Kecerdasan Emosi dan Spiritual (ESQ)	72
2.15	Kaedah Kajian Pendidikan Alam Sekitar Dalam Kajian-kajian Lepas	74
2.16	Jurang dalam Pendidikan Alam Sekitar	75

2.17	Model Teoritikal Kajian	77
2.18	Kerangka Konseptual Kajian	80
2.19	Rumusan	83
3	METODOLOGI	84
3.1	Pendahuluan	84
3.2	Rekabentuk Kajian	84
3.2.1	Kaedah Kuantitatif	85
3.2.2	Kaedah Kualitatif jenis <i>embedded</i>	90
3.3	Pembolehkan Kajian	95
3.4	Instrumen Kajian	95
3.4.1	Instrumen Mengukur Sikap Terhadap Alam Sekitar	95
3.4.2	Instrumen Mengukur Nilai Ekopsikologikal	96
3.4.3	Instrumen Mengukur Nilai Spiritual	98
3.4.4	Ancaman pengujian (<i>pretesting threat</i>)	99
3.4.5	Instrumen bagi Pendekatan Kualitatif	100
3.4.6	Aktiviti Rawatan	102
3.5	Populasi dan Persampelan	107
3.5.1	Populasi Kajian	107
3.5.2	Persampelan	110
3.5.3	Pemilihan Sampel Kualitatif	114
3.6	Jangka Masa Kajian	115
3.7	Kesahan dan Kebolehpercayaan	118
3.7.1	Kesahan dan kebolehpercayaan Instrumen bagi mengukur sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual	118
3.7.2	Kesahan kandungan Aktiviti Rawatan	121
3.7.3	Kesahan dan kebolehpercayaan Instrumen Kualitatif	122
3.8	Tatacara Kajian	123
3.9	Teknik Penganalisan Data	127
3.9.1	Analisis Deskriptif	127
3.9.2	Analisis Inferensi	128
3.9.3	Analisis Data Kualitatif	131
3.10	Analisis Penerokaan Data	133
3.11	Rumusan	136
4	DAPATAN DAN PERBINCANGAN	138
4.1	Pendahuluan	138
4.2	Maklumat Demografi Responden Kajian	139
4.3	Tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual sebelum penerapan unsur ekopsikologi kepada kumpulan rawatan (KR)	140

4.4	Tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual selepas penerapan unsur ekopsikologi kepada kumpulan rawatan (KR)	149
4.4.1	Tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual di antara kumpulan rawatan (KR) dan kumpulan kawalan (KK) selepas penerapan unsur ekopsikologi kepada kumpulan rawatan (KR)	149
4.4.2	Tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual bagi kumpulan rawatan (KR) sebelum dan selepas penerapan unsur ekopsikologi kepada kumpulan rawatan (KR)	155
4.4.3	Tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual bagi kumpulan kawalan (KK) sebelum dan selepas pelaksanaan subjek Pendidikan Alam Sekitar	162
4.5	Tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual selepas empat bulan penerapan unsur ekopsikologi kepada kumpulan rawatan (KR)	166
4.5.1	Tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual bagi kumpulan rawatan (KR) dan kumpulan kawalan (KK) selepas empat bulan penerapan unsur ekopsikologi kepada kumpulan rawatan (KR)	166
4.5.2	Tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual bagi kumpulan rawatan (KR) selepas penerapan dan selepas empat bulan penerapan unsur ekopsikologi	168
4.5.3	Tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual bagi kumpulan kawalan (KK) selepas penerapan dan selepas empat bulan pelaksanaan subjek Pendidikan Alam Sekitar	174
4.5.4	Tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual bagi kumpulan rawatan (KR) sebelum, selepas dan selepas empat bulan penerapan unsur ekopsikologi	177
4.5.5	Tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual bagi kumpulan kawalan (KK) sebelum, selepas dan selepas empat bulan pelaksanaan subjek Pendidikan Alam Sekitar	182

4.5.6	Tahap Sikap Terhadap Alam Sekitar, Nilai Ekopsikologikal dan Nilai Spiritual sebelum, selepas dan selepas Empat bulan Penangguhan bagi Kumpulan Rawatan dan Kumpulan Kawalan.	185
4.6	Rumusan	188
5	RUMUSAN, IMPLIKASI DAN CADANGAN	190
5.1	Pendahuluan	190
5.2	Mengkaji tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual di antara kumpulan rawatan (KR) dan kumpulan kawalan (KK) sebelum penerapan unsur ekopsikologi kepada kumpulan rawatan (KR)	190
5.3	Mengkaji tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual di antara kumpulan rawatan (KR) dan kumpulan kawalan (KK) selepas penerapan unsur ekopsikologi kepada kumpulan rawatan (KR)	190
5.4	Mengkaji tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual selepas empat bulan penangguhan dari penerapan unsur ekopsikologi kepada kumpulan rawatan (KR)	193
5.5	Mengkaji tahap sikap terhadap alam sekitar, nilai ekopsikologikal dan nilai spiritual bagi kumpulan rawatan dan kawalan sebelum, selepas dan selepas empat bulan penangguhan	195
5.6	Kesimpulan Dapatan Kajian	195
5.7	Implikasi Kajian	198
5.7.1	Implikasi kajian kepada teori	198
5.7.2	Implikasi secara praktik	202
5.8	Cadangan	205
5.7.1	Cadangan secara praktik	206
5.7.2	Cadangan kajian lanjutan	209
5.9	Penutup	210
	BIBLIOGRAFI	212
	LAMPIRAN	226
	BIODATA PELAJAR	287
	SENARAI PENULISAN	288